

közművelődési információk

pmki
Pest Megyei
Közművelődési Intézet

Tartalomjegyzék

Szűcs Lajos ismét a Pest Megyei Közgyűlés elnöke.....	3
Az MNE elismerése Makra Borbálának.....	3
Kitüntetések	4
Öt vagy nyolcvanöt	5
A karcolt képregények nyomában	6
Statisztika (II. rész).....	7
A Nemzeti Kulturális Alap Bizottságának középtávú stratégiája	9
Megújult a kultúra háza Csomádon	10
Pest megyei versmondó nap.....	11
„Mindig van másik út, ha az egyik nem sikerül”.....	12
Segítségkérés	13
Hírek, információk röviden.....	14
Fehér hímzés és subrika régen és ma.....	15
II. Pest Megyei Színjátszó Találkozó	16

IMPRESSZUM

Kiadja a Pest Megyei Közművelődési Intézet.
1052 Budapest, Városház utca 7.
tel./fax: +36 1 318 6806, +36 1 317 6436
e-mail: pmki@pmkult.hu
felelős kiadó: Makra Borbála igazgató
felelős szerkesztő: Szádváriné Kiss Mária
ISSN 1585-7867
www.pmkult.hu
nyomdai munkálatok: Gallai Fivérek Bt.

A kiadvány megjelenését az NKA támogatja.
Kéziratokat nem őrzünk meg.

A címlapon egy hucul kályha látható,
Bangó Aliz munkája. FOTÓ: GALLAIDESIGN.HU
A jobb oldali fotókat Varga Zsuzsa (2, 11)
és Varga-Farkas Gyula (3) készítette.

Kedves Olvasó!

Novemberben gyertyát gyűjtünk nemzeti hőseink emlékére, fölidézzük saját hozzátartozóink, barátaink életének kedves mozzanatait, ünnepelünk közösségben és magányunkban, műsorokkal és a lelünkben teremtett csenddel. Ünnepeink alkalmat adnak arra is, hogy a hűséggel, színvonalasan végzett munkát elismerjük, a közösségért tett szolgálatot megköszönjük. Erről is szól az idei november.

Az idén ősszel díjakat, kitüntetésekkel vette át kollégáink a közművelődés, a kultúra szolgálatában eltöltött évtizedekért, a példa értékű teljesítményekért. Kiállításokon, pályázatokon, versenyeken szerepeltek kiválóan Pest megye alkotói, előadói. Lapunkban róluk is olvashatnak.

Sikerekről adunk hírt többek között a csomádi megújult művelődési ház átadása kapcsán, és a Pest megyei színjátszók szereplése okán. Híreink, információink a szakmai közelet aktuális eseményeire hívják föl a figyelmet.

Továbbra is várjuk híreiket, tudósításaikat az alábbi e-mail címekre: pmki@pmkult.hu, makra.borbala@pmkult.hu, szadmari@pmkult.hu

Makra Borbála PMKI igazgató és Szádváriné Kiss Mária felelős szerkesztő

Szűcs Lajos ismét a Pest Megyei Közgyűlés elnöke

FORRÁS: WWW.PESTMEGYE.HU

A jelenlévő 42 képviselő közül 36-an szavaztak igennel dr. Szűcs Lajosra, aki megválasztásával mindjárt elkönnyelhetett egy jelentős sikert: Pest Megye Önkormányzata 1990 utáni történetének első újraválasztott elnöke.

Szűcs Lajos ráadásul nemcsak a közgyűlési többség támogatását bírja, hanem valamennyi bejutott pártból kapott szavazatokat. Mint köszöntőjében is kiemelte:

„Jelzésértékű az üzenet mindenkinek. Folytatni kell az elmúlt négy év programját és azt a nemes hagyományt, hogy a döntések konszenzussal és személyeskedések, konfliktusok nélkül születnek meg. Hiszen mindannyian tudjuk, hogy fenntartani a száznál is több intézményt, szolgálni az embereket, a fiatalok és idősök tízezreit – ez jelenti a közös feladatot és a közös felelősséget a számunkra.”

A Megyeházán megtartott alakuló közgyűlést Kocsi János korelnök nyitotta meg. Köszöntőjében hangsúlyozta,

hogy új fejezet kezdődik az önkormányzat történetében, és emlékeztetett arra, hogy felére csökkent a Pest Megyei Közgyűlés képviselőinek száma, így a jelenlegi tagokra még nagyobb felelősség hárul. Utána a Pest Megyei Területi Választási Bizottság elnökhelyettese, dr. Firicz László számolt be az október 3-án tartott önkormányzati választás eredményéről: a FIDESZ-KDNP 26, a Jobbik 7, az MSZP 10 mandátumot szerzett. A beszámolót követően a képviselők letették az esküt, ezután titkos szavazással megválasztották Pest Megye Közgyűlésének elnökét, majd két alelnököt, Szabó István és Wentzel Ferenc képviselőket. A pártok delegáltjai szavaztak a bizottságok számának drasztikus csökkentéséről, azok elnökeiről, alelnökeiről és tagjairól is.

A tisztségviselők és a bizottságok ügyében meghozott döntéseket követően Gyopár Ernő, a FIDESZ-KDNP frakció nevében közölte, hogy a frakció tagjai felajánlanak fejéknél 25 ezer forintot a megsérült vörösiszap-tározó okozta tragédia ártalmait megsegítésére. Egyben felkérte az MSZP és a JOBBIK képviselőit, hogy csatlakozzanak az ügy támogatásához, valamint dr. Szűcs Lajos elnököt, hogy a kezdeményezésről tájékoztassa a megyék közgyűléseit. ■

Az MNE elismerése Makra Borbálának

FORRÁS: WWW.ERIKANET.HU

A szakma legnagyobb ünnepét a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ és a Magyar Népművelők Egyesülete szervezte 2010. október 12-14. között. Az egyesület hagyományaihoz híven a Vándorgyűlés első napján átadták a Magyar Népművelők Egyesülete emléklapját és az Önkormányzatok a közművelődésért díjat. A Magyar Népművelők Egyesülete emléklapját idén Gonda Emma, a Fejér

Megyei Művelődési Központ munkatársa, Makra Borbála, a Pest Megyei Közművelődési Intézet igazgatója és Sándorfi Teréz, a Budapesti Népművelők Egyesülete gazdasági munkatársa kapta.

Alább Makra Borbálának, a Pest Megyei Közművelődési Intézet igazgatójának méltatásából idézünk:

„Makra Borbála a közművelődés különböző területein szerzett gyakorlatot. 35 éves szakmai pályafutása alatt dolgozott könyvtárvezetőként Tökölön, majd hét évig közművelődési felügyelőként Ráckeven, a Városi Tanácson, ahol alaposan megismerte és magas színvonalon művelte a szakigazgatási munkát. A térség közművelődési intézményeinek segítése mellett kiemelt városi, térségi nagyrendezvények, kiadványok életre hívásával tette le névjegyet a szakmában. 1992-ben a ráckevei Művelődési Központ igazgatását vállalta el és bizonyította ott is szakmai ráter-

mettségét. Négy év alatt mára országos hírűvé vált nagyrendezvényeket indított útjára. 1997-ben a Pest Megyei Közművelődési és Információs Központba került, ahol a felnőttképzés és a megye közművelődési intézményei, települési önkormányzatai számára szakmai tanácsadás és segítségnyújtás volt a feladata. Munkáját kiemelkedően végezte, ezért 2002-től őt bízták meg a megyei intézmény vezetésével. A PMKIK munkáját új alapokra helyezte, tevékenységét kiszélesítette, és újjászervezett kis létszámú munkatársi gárdájával tevékenységüket a szakma élvonalába emelte. Magas színvonalú munkáját elismerve Pest Megye Közgyűlése 2008 májusában újabb 5 évre felhatalmazta a Pest Megyei Közművelődési Intézet munkájának irányítására.

Szakmai munkáját 2008-ban Bessenyei György-díjjal ismerték el. Intézményvezetőként és egyesületi tagként a megye szakmai civil szervezetei mindig számíthattak, számíthatnak anyagi és erkölcsi támogatására. Sőt, kiváló közművelődési szakemberként is sokat tett szakmánk megbecsüléséért, elismertségéért. Több civil szervezetnek is tagja, a Pest Megyei Népművelők Egyesületének hét évig volt titkára, majd öt éve elnökségi tagja. Közreműködésével a megyei egyesület a PMKI-vel közösen indította útjára – az országban egyedülálló kezdeményezését – a közművelődésben dolgozók hűséges munkájának ezüst gyűrűvel és medállal történő elismerését.

Makra Borbála szakmaisága, tiszteletre méltó személyisége példaértékű a közművelődésben dolgozók számára. ■

Állami kitüntetések Pest megyei kollégáknak

FORRÁS: HÍRKÖZPONT KORMÁNYZATI PORTÁL

2010. október 22-én a Néprajzi Múzeum aulájában Szőcs Géza kulturális államtitkár átadta a kiemelkedő teljesítményt nyújtó muzeológusoknak, könyvtárosoknak, levéltárosoknak és közművelődési szakembereknek a szakma legmagasabb kitüntetését.

A miniszter **Bessenyei György-díjat** adományozott Pest megyében a letkési művelődési ház szervezőjének, Tóthné Klagyivik Ágnes (a képen jobbról a második) közművelődési szakembereknek.

Wlassics Gyula-díjat kapott Pest megyéből a váci közművelődési intézmény vezetője, Iványi Károlyné, a dunakeszi VOKE művelődési központ vezetője, Palásti Béla és a történelmi művelődési ház vezetője, Koncz Margit (Lásd a képen). Szeretettel gratulálunk!

Lapunkban most Palásti Bélával beszélgetünk, a díjazottak bemutatását a következő lapszámunkban folytatjuk. ■

FOTÓ: VARGA-FARKAS GYULA

„A szív kiművelésének szolgálata” – Ezüstgyűrű átadás

Hagyományos rendezvényt szervezett a Pest Megyei Közművelődési Intézet és a Pest Megyei Népművelők Egyesülete 2010. szeptember 28-án 10 órakor a Megyeházán. A „Szív kiművelésének szolgálata” című Ezüstgyűrű átadó ünnepségen 24 közművelődési szakember, gazdasági és technikai munkatárs vehetett át jubileumi díjat.

Az országban egyedülállóként Pest megyében teremtettek olyan nemes hagyományt, amely széles körben megbecsüli a közművelődésben végzett kitartó munkát és a szakmai hűséget. A díjat 1999-ben alapította az egyesület azon technikai, gazdasági és szakmai munkatársak elismerésére, akik 10-20-30-40 éve dolgoznak a Pest megyei közművelődési intézményekben.

A vendégeket Dr. Szűcs Lajos, Pest Megye Közgyűlésének elnöke köszöntötte, és átadta a díjakat Tapodi Katalinnal, a Pest Megyei Népművelők Egyesülete elnökével és Makra Borbálával, a Pest Megyei Közművelődési Intézet igazgatójával.

Az ünnepség befejezése előtt Kocsis Liza, a budakeszi Erkel Ferenc Művelődési Központ igazgatója az Erkel-év kapcsán emléklappal köszönte meg a megyei önkormányzat és a Pest Megyei Közművelődési Intézet támogatását, a plakettet Dr. Szűcs Lajos és Makra Borbála vette át. Az ünnepi hangulatot Várnagy Andrea és Farkas Zsolt zongoraművész házaspár virtuóz játéka színesítette. A vendégeket Kerekes László Bessenyei György-díjas népművelő, a Pest Megyei Népművelők Egyesülete örökös tagja pohárrköszöntője hívta a fogadásra és kötetlen beszélgetésre. ■

FOTÓ: VARGA ZSUZSA

Öt vagy nyolcvanöt

Férfikórus Kókán

SZÁDVÁRINÉ KISS MÁRIA

Karnagyokkal, kórusvezetőkkel beszélgetve, gyakran hangzik el borúlátón, hogy a férfikaroknak nincs jövője. Ha a Kókai Dalárda történetét megismerjük, vélhetően megváltozik a véleményünk. Az öt éve alakult, de nyolc évtizeddel előbbi hagyományt felélesztő kórus vezetőjével, Gregorné Rácz Ildikóval beszélgetünk a Dalárda születéséről, működéséről.

– **A kókai kultúrtörténet kiváló férfikarról beszél már 1925-től.**

– Valóban, Györkös Pál gyógyszerész ekkor alapította meg a Kókai Dalkört. Még saját épületet is vásároltak 1930-ban. Ez a kiváló, népes (50-60 fős) kórus 1951-ig működött. A kommunista diktatúra idején még próbálkoztak a folytatással, de rendre megfeneklett. Az énekesek nem tudták elfogadni a dalcenzúrát, nem voltak hajlandók mozgalmi nótákat énekelni.

– **A rendszerváltáskor sem kísérelték meg a férfikar újjáélesztését?**

– Vegyes kórust alakítottunk 1994-ben, itt énekeltek a kókai dalos kedvű férfiak. Míg nem egy hangulatos pinceszert közepette fölbátorodtak, mondván, a lányok nélkül is tudnak énekelni. Az ötletből rendszeres próbák lettek, elővették a Dalkör régi, kézzel írott kottáit, s vezető nélkül, a borospincékben próbáltak. Előbb csak a vegyes kar lányai előtt mutatkoztak be. A férjem ösztönzésére végül is 2005-ben a 13 férfi, zömmel 30-as, 40-esek, önálló kórust alapított és elkezdte tagtoborzást. E jeles pillanat a mi lakásunkon történt, s engem kértek meg, hogy vállaljam el a vezénlyést.

– **Úgy tudom, nem hivatásos karnagy, alsóban tanít.** Valóban, a tanítói végzettségem mellett ének specializációm és egy C kategóriás karnagyi bizonyítványom van.

– **Nem nagy próba a kisiskolások után 18-20 felnőtt férfit igazgatni?**

– Minekutána a Harmónia Vegyeskar megszületésénél is ott bábáskodtam, és évek óta együtt énekeltem többükkel, könnyebben vágtam bele. A közösség pedig egészen különleges tagokból áll, nagy öröm köztük lenni: a történelem, a néprajz, a műszaki tudományok, a borászat és sok-sok egyéb téma is előkerül az éneklés mellett. Könyveket ajánlanak egymásnak, előadásokra, koncertekre járnak együtt, komoly klubéletet alakítottak ki, többször a családtagok bevonásával szervezik a programjukat.

– **A dalkör utódjának tekintik magukat?**

– Szakmailag semmiképpen nem, hiszen az öt éves kórus még elég nyers hangzást produkál. Természetesen például előtűnk a Dalkör, most is tanulunk a kézzel írott kottákból, és mind a húsz kottatartó elején a 85 éve született kórus régi fényképe található. A korelnökünk, Pista bácsi, 77 éves, ő még énekel a Kókai Dalkörben is.

Remélem, hogy újabb öt év múlva már elmondhatjuk, hogy hangzásban is méltó követői lehetünk az elődeinknek, akkor már nem okoz fejtörést, hogy 90 vagy 10 éves-e a férfikar.

Harmónia Vegyeskar

A kókai kórus 1994-ben alakult, tagjainak száma 18-25 fő között. Hetente a Római Katolikus Plébánia ad ott-hont a próbáiknak. Az egyházi és világi kórusműveket egyaránt éneklő kórus repertoárján szinte minden zenetörténelmi korból szerepelnek darabok. A Vegyeskar aktívan részt vesz a település ünnepeinek szervezésében, lebonyolításában, és önálló hangversenyeket, találkozót is tart. ■

FOTÓ: KÓKAI DALÁRDA

A karcolt képregények nyomában

Bangó Aliz fazekas a hucul kerámiáról, tanításról, gyógyításról

V. Zs – Sz. K.M.

„Az ágyam mellett őrzök egy kis, törött, hucul csempelapot, hogy figyelmeztessen, ezt az utat végig kell járnom” – mondja Bangó Aliz fazekas, néprajzkutató, tanár, aki kilenc éve jár e titokzatos és különleges karcolt kerámiák nyomában. A XV. Élő Népművészet – Országos Népművészeti Kiállítás Közép-Magyarországi Tárlatán, Veresegyházán mutatta be először a maga által készített hucul kályhát, amelyért a Tárgyalkotó Népművészet Ápolásáért Díjat vehette át.

– **Több évtizede dolgozik az agyaggal. Gondolom, elismerésekkel is büszkélkedhet.**

– Egyáltalán nincs így, ez, a Pest Megyei Közművelődési Intézet által adományozott kitüntetés az első díjam, és nagyon nagyon büszke vagyok rá. A több mint harminc éves szakmai munkám első, komoly elismerése. Igaz, hogy nem is sűrűn állítok ki, alig járok vásárokra, nem vettem részt eddig pályázaton, nem vagyok benne a szakmai közéletben sem. Néhány éve szerepeltek a munkáim Londonban, majd Berlinben, Magyarországot képviselték. Szeretek azonban elvonulni. Egy kedves, Budapest melletti faluban, Tökön élek. Ha a műhelyemben dolgozhatok az a felüdülés, a töltökezés számomra.

– **Kiváltság, ha valakinek a munkája a hobbi, a hivatása is. Korán döntött a fazekasság mellett?**

– Gimnazista koromban ügyesen sportoltam, verseltem, énekeltem, de legjobban néprajzkutató szerettem volna lenni. Elhatároztam hát, hogy minden nyáron megtanulok egy mesterséget. Budapesti gyerekként Jászládányba, a nagymamámhoz mentem, ahol megszervezték nekem, hogy kinél fogok először szőni, majd agyagozni és sorra a többi tudományt is elsajátítani. Úgy alakult azonban, hogy a fazekassággal kellett kezdenem. Éppen kemencenyitáskor állítottam be Panyik János bácsihoz, aki azonnal befogott pakolni. Teljesen elbűvölt a kerámia és a nagy tudású fazekasmester, aki Mezőtúrra irányított továbbtanulni. Az ország leghíresebb fazekas iskolájába vettem föl. Kiváló szakemberektől tanultam: többek között Gonda István, Kósa Klára, Tóth Géza oktatott. Már a szakképző iskola alatt jártam pesti és mezőtúri fazekasműhelyekbe festeni. Akkor még jó megélhetést biztosított ez a mesterség.

– **Budapest, Mezőtúr után hogyan került Tökre?**

– Mindig vonzott a vidék. Amikor a nagyapám meghalt, egy kis ház árát hagyta rám örökségül, ebből vettem egy portát Tökön, és 19 évesen egyedül kiköltöztem oda.

– **Mit szóltak a helybeliek?**

– Nem kis feltűnést keltettem abban a zárt világban, de viszonylag hamar befogadtak, otthonra leltem Tökön. A műhelyemben, a cserépkályhám melletti mesélő fotelban máig szívesen üldögélnek a látogatóim. Szeretik nézni, ahogy korongozok, festek... Ismerem ezt az érzést, mert nekem is öröm minden újabb tárgy megformálása, s egyébként is mérhetetlenül tiszteltem a fizikai munkát. A hucul kályha elkészülését az egész falu izgalommal várta.

– **Hogyan talált rá erre a szinte ismeretlen motívumkincsre?**

– Még szakmunkás koromban, a Szovjet Kultúra Házában lemezek, könyvek között pillantottam meg egy képeslapot, amin egy kocsmajelenetet megörökítő tányér volt. Az ábrázolásmód különleges humora nagyon megragadott, be is gyűjtöttem egy-két orosz nyelvű kiadványt róla, sőt magam is próbálgattam ezeket a díszítéseket. Majd mintegy húsz évig eltűnt az életemből. Közben sok mindent csináltam, például elsők között végeztem el a romológiát Zsámbékon, a főiskolán, majd a debreceni egyetemen néprajzot tanultam. Utána hívtak vissza a főiskolára, a technika tantárgy teljes átalakítása lett volna a feladat, ha az épület nem ég le, és nem kerül át az intézmény Vácra. Oda a két kicsi gyermekem mellett nem tudtam ájtárni. A főiskolai tanári álláshoz szükséges doktori iskolát azonban elkezdtem. A disszertációm témaválasztásakor jutott eszembe ismét a hucul kerámia. Ez a szerelem azóta tart. Sokat jártam Kárpátalján, részt vettem hucul esküvőn, hegyi állatkihajtáson, jártam a múzeumokat, az ócskapiacokat. Hamar rájöttem, hogy rejtett, eddig nem nagyon kutattott kincsre bukkantam. Egy kis falusi régiségkereskedőnél, akitől könyveket is sikerült vennem, például a polcok alatt fedeztem fel rengeteg tárgyat, azt is, amit az ágyamnál őrzök. A kedvenc mesterem, a 19. századi hucul fazekas, Olex Bahmatjuk készítette.

– **Mesterségábrázolásokat fedezhetünk fel rajtuk, sok rajz különleges mesevilágot idéz.**

– Valóban, számtalan megfajlásra váró titokkal átszőtt ez a képi világ. Olyan mint egy képregény, ahol egymás mellett él a szent és a profán, akár csak az életben. A kályhát azért készítettem el, hogy közelebb férközhessenek a szimbólumokhoz. Szigorúan figyeltem a kezemre, képről képre haladtam, hogy minden kályhaszem hűen kövesse az eredetét, ne szabaduljanak el a vonalak a fantáziám szerint. Ez a sajátos humor ugyanis alapjaiban közel áll hozzám. Többen mondják, hogy a munkáimmal megteremttem a magam huculjait.

– **Kerámia meseképeket is készít, itt már minden vonal a saját fantázia szülötte?**

– Sőt, magát a történetet is én találok ki. Először egy rákbetegségből meggyógyult fiatal lány szülei kértek meg,

hogy a hűsége kezelőorvosuknak ajándékba csináljak egy képet. Az első mesém ekkor született, s azóta boldogan teljesítem az ilyen kívánságokat.

– **Úgy tudom, hogy évek óta foglalkozik kisgyermekkel is.**

– Igen, szinte folyamatosan tanítok, dolgoztam nehezen kezelhető vagy sérült gyerekekkel, jelenleg művészeti iskolában oktatok és otthon is fogadok tanítványokat, sőt pszichiátriai betegekkel is foglalkoztam.

– **Ez utóbbi egészen különleges feladat lehetett.**

– Valóban. A Lipóton, vagyis az Országos Ideg- és Elmeorvosi Intézetben veztettem öt évig művészetterápiás foglalkozásokat a 80-as évek közepén. Ekkor Magyarországon még nem volt ilyen jellegű képzés, mindenki a maga gondolatai, tapasztalatai szerint végezte a munkát. Fantasztikus élményt jelentett látni, hogy a beteg emberek milyen különleges alkotásokat készítenek. Elhatároztam, hogy megmutatom az intézet falain kívül élőknek is. A kiállításra sokakat meghívtam, majd az anyag eljutott a zuglói Liget Galériába is. Hosszú kihagyás után ez a szál is újraindult az életemben, idén meghívtak a most induló Meseközpontba, a Balaton környéki Paloznakra, ahol komplex terápiával igyekeznek segíteni azokon a gyerekeken és felnőtteken, akik valamilyen lelki sérüléssel estek át.

– **Mi lesz a hucul történettel?**

– A doktori dolgozatom már „csak” formába öntésre vár, de nem tartom magam igazán tudósnak, néhány hónapig csak ezzel kellene foglalkoznom, hogy elkészüljek vele. Nekem nagyon fontos a gyakorlat, és az emberek gondolkodásmódjának, lelki világának a megismerése. Még vissza kellene mennem a most működő fazekasokhoz fotózni. Remélem, hogy hamarosan sikerül, mert ma már tudom, hogy ezt az utat be kell járnom. ■

A huculok

A ruszin nyelvet beszélő huculok a világ minden táján megtalálhatók. Központjuk a Tisza forrásvidéke, a Rahói járás, ahol minden évben megszervezik a huculok világtalálkozóját. A pásztornép betelepüléséről többféle elmélet született, egyik szerint első csoportjuk a honfoglaló magyarokkal érkezett a Keleti-Kárpátokból, és egészen a 18. századig még több hullámban jöttek. Feltevételek szerint nevük a román kocsul pásztor vagy a kun hunt útonálló szóból ered. ■

Statisztika (II. rész)

A tartalmi tevékenység vizsgálata

VARGA ZSUZSA

Statisztikai elemzésünk első részében elsősorban a költségvetési adatokat vizsgáltuk, most a tartalmi munka főbb mutatóit vesszük számba.

Alkotó művelődési közösségek

A 2006–2009-es időszakban 106-tal (10,6%) emelkedett azon közösségek száma, amelyek állandó tagsággal rendelkeznek, rendszeresen foglalkozást tartanak, többnyire vezetővel működnek, és az egyéni vagy közös alkotási folyamat eredményét közönség előtt is bemutatgatják. Pest megyében az adatszolgáltatók 75,5%-a jelentette, hogy településén alkotó művelődési közösség van. A városi intézmények 90–95%-ában, a községek 80–85%-ában működik ilyen társas művelődési közösség.

2009-ben az összes alkotó művelődési közösség 65%-a az ún. művészeti csoportok, 35%-a pedig a népművészeti csoportok közé tartozik.

Az összes népművészeti csoport 82%-a előadó népművészeti, 18%-a pedig tárgyalkotó népművészeti tevékenységet végez.

A művészeti csoportok közül évek óta kiemelkedő a klasszikus és modern táncszerepek száma, a vizsgált évben 201 volt a megyében. Az adatszolgáltatók 31%-a működtet ilyen közösséget, átlagosan 24 fővel. A bábszerepek vannak a legkevesebben, összesen 6 településen, Biatorbágyon, Budakeszin, Budaörsön, Dunakeszin, Felsőpakonyban és Ürmön működik ilyen közösség, átlagosan 11 taggal.

A statisztikai jelentések alapján az előadó népművészeti csoportok közül a néptáncgyűttes a legtöbb, Pest megyében összesen 71 településen, átlagosan 27 fő részvételével működik ilyen közösség.

A tárgyalkotó népművészeti tevékenységet végző csoportok 39 településen működnek, számuk összesen 70. A tárgyalkotó közösségek száma évek óta figyelemreméltóan csökken, az elmúlt négy évet nézve évente 15–20%-kal. A legnépszerűbbek a textilalkotók, 25 csoport (35%) foglalkozik szövés, nemezéssel, csipkeveréssel vagy hímzéssel.

Tagságuk 2009-ben 23 858 fő volt, ez a megye lakosságának közel 2%-a.

A vizsgált, 2006–2009-es időszakban az alkotó művelődési közösségek összes taglétszáma 1679 fővel (7,6%) emelkedett, viszont a megelőző évhez, 2008-hoz képest 1082 fővel, 4,4%-kal csökkent.

A tagok 38%-a gyermek (15 év alatt), 21%-a az ifjúsági korosztályba tartozik (15–29 év), 27%-a felnőtt (30–59 év), 14%-a pedig 60 év feletti.

Klubok, körök, szakkörök

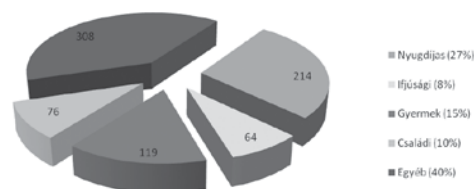
A klubok, körök, szakkörök kategóriába a statisztikai adatlap alapján elemzésünk is azokat a közösségeket sorolja, amelyek „olyan állandó tagsággal rendelkező, foglalkozásokat rendszeresen tartó művelődési, társas közösségek,

amelyek korcsoporttól függetlenül a társas együttlét örömeért vagy valamely témakörben való mélyebb jártaság, ismeret megszerzéséért, többnyire szakmai vezető/vezetőség irányítása mellett vállalja szabadidejének hasznos eltöltését".

A fenti meghatározás alapján 2009-ben Pest megyében 779 közösséget soroltak ide az adatszolgáltatók. A vizsgált négy évben 61-gyel (8,5%) nőtt e közösségek száma. Pest megye településeinek 87%-ában működik valamilyen társas művelődő közösség. A városok mindegyikében, a községek 84%-ában.

2009-ben a 779 közösség összesen 120 936 fő tagot számlált, amely Pest megye lakosságának közel 10%-át teszi ki.

A társas művelődést keresők 76%-a tagja valamely korcsoport szerint szerveződő közösségnek, ezek megoszlása a vizsgált négyéves intervallumban sem mutat kiemelkedő változást.

Klubok, körök, szakkörök megoszlása 2009-ben

Képzések

A 2006–2009-es időszak vizsgálatát a képzések területén több tényező nehezíti. Az adatlap 2008-ban megváltozott, ez időtől kéri elkülöníteni a saját, illetve az együttműködő partnerrel közösen szervezett képzéseket. E külön kategória megjelenésével kiderült, hogy eddig több intézmény saját képzésének tekintette a terembérletben megvalósuló képzéseket is. Az újraértelmezésből eredő „átcsoportosítás” megmutatkozik a számadatokban, a saját képzések száma 43%-kal csökkent, az együttműködésben megvalósuló képzések száma 150%-kal nőtt.

2009-ben csupán 3 szervezet; a Budaörsi székhelyű Magyar Bábjátékos Egyesület 2 csoporttal, az ócsai Egresy Gábor Kulturális és Szolgáltató Nonprofit Kft. és a Szalai Székely Bertalan ÁMK Faluháza 1-1 csoporttal indított saját szervezésű képzést.

Együttműködő partnerrel közösen szervezett oktatást, képzést (nem terembérletben) 15 szervezet indított, összesen 85 csoporttal.

Az adatszolgáltatók épületében a külső szervek által megvalósított képzések száma a vizsgált időszakban 19,5%-kal csökkent, a képzésben résztvevők száma 79,3%-kal esett vissza.

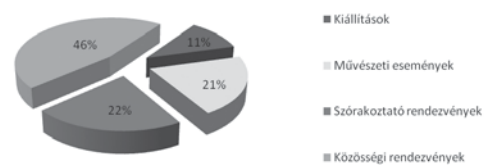
A képzési alkalmak számában bekövetkezett csökkenések oka lehet, hogy a közművelődési intézmények által nyújtott infrastruktúra, felszereltség nem felel meg a piaci igényeknek. A tanulók számának drasztikus csökkenésére keressük a magyarázatot, előfordulhat, hogy ez a nagyarányú visszaesés téves adatszolgáltatásból, vagy intézményszervezésből ered.

Kiállítások, műsorok, rendezvények

Az elemzés e fejezetében a statisztikai adatszolgáltatók által szervezett kiállítások, művészeti események, szórakoztató, és közösségi rendezvények számát és tartalmát vizsgáljuk.

A beérkezett jelentések alapján 2009-ben, Pest megyében összesen 10 066 rendezvény volt, az adatszolgáltatók 91,5%-a jelentett ilyen eseményt.

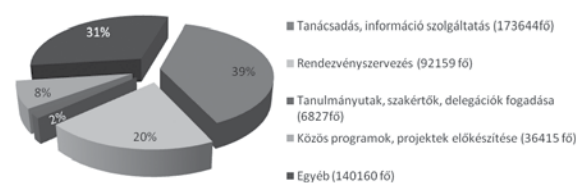
A 2006–2009-es időszak vizsgálatában megállapítható, hogy e területen folyamatos növekedés mutatkozik, akár az alkalmak számát, akár a látogatók számát tekintve. A „kiállítások, műsorok, rendezvények” megoszlása 2009-ben

Szolgáltatások

A statisztikai adatszolgáltatások alapján 2009-ben összesen 33 068 alkalommal vették igénybe a közművelődési feladatellátók szolgáltatásait, 49,4%-kal többen, mint 2006-ban.

A kínált szolgáltatások megoszlása az igénybevevők számát tekintve

Összes látogató

A statisztikai adatszolgáltató szervezetek látogatottságának kimutatásával egy igen fontos mérőszámot kaphatunk, amely megmutatja a szervezet tárgyévi aktivitását.

A statisztikai adatokat összehasonlítva látható, hogy 2006–2009-es időszakban 13,3%-kal csökkent az összes látogató. A csökkenés okait kutatva a látogatói kör változásait kell vizsgálnunk.

Figyelemre méltó az adatszolgáltató szervezetek által nyújtott szolgáltatások igénybevevőinek 21,3%-os növekedése is, amely a szolgáltatások színvonalának javulását, illetve a szolgáltatások bővülését feltételezi.

Az összes látogató számát vizsgálva megállapítható, hogy a 2006–2009-es időszakban a közművelődési tevékenységet végzők látogatói körének összetétele nagymértékben megváltozott. Nőtt a klubok, körök szakkörök tagsága, viszont igen nagymértékben csökkent a tanfolyamok, képzések résztvevőinek száma. A tanfolyamok és a képzések mellett az ismeretterjesztés más formái is veszítettek látogatóikból. E mellett a kiállítások, műsorok, rendezvények látogatóinak 33,3%-os növekedése jelzi, hogy a közművelődési szervezetek tevékenysége a tudásközvetítés felől inkább a közösségi művelődési és a kötetlenebb társas formák felé tolódik.

	év	alkotó művészeti közösségek	klubok, körök, szakkörök	tanfolyamok	saját- együttm. képzések	külső képzések	ismeret-terjesztés	táborok	kiállítások, műsorok, rendezvények	külső sz. rendezvények	szolgáltatások
fő	2006	889 062	3 223 627	224 612	144 767	1 507 399	77 995	8 174	1 596 013	1 313 047	345 566
	2007	800 850	3 700 407	198 429	40 443	807 399	81 507	6 381	1 829 992	1 267 592	320 101
	2008	849 758	3 143 763	114 187	60 466	1 113 098	62 593	6 841	2 053 814	734 223	402 818
	2009	756 507	3 479 200	142 697	35 147	447 217	58 061	6 797	2 128 001	617 772	419 187
változás 2006-hoz képest (%)	2007/2006	90,1	114,8	88,3	27,9	53,6	104,5	78,1	114,7	96,5	92,6
	2008/2006	95,6	97,5	50,8	41,8	73,8	80,3	83,7	128,7	55,9	116,6
	2009/2006	85,1	107,9	63,5	24,3	29,7	74,4	83,2	133,3	47,0	121,3

A látogatók összetételének változása

Végezetül ebben az évben is örömmel állapíthatjuk meg, hogy Pest megye önkormányzati intézményei és szervezetei aktív közművelődési tevékenységet végeznek, annak ellenére, hogy számos személyi, gazdasági és infrastrukturális nehézséggel kell megbirkóznuk.

A „rendszeres művelődési formák” (alkotó művelődési közösségek, klubok, körök szakkörök, tanfolyamok, képzések), illetve az „összlátogatói létszám” adatai önmagukért beszélnek:

A statisztikát beküldő 225 adatszolgáltató összesen 2 190 rendszeresen találkozó csoportot működtet, 63 746 foglalkozás keretében, 153 984 fő tagsággal.

Az adatszolgáltatók rendezvényein, illetve egyéb programjain megjelent érdeklődők számát vizsgálva pedig megállapíthatjuk, hogy Pest megye közművelődési intézményeiben, színterein 2009-ben összesen 8 090 587 fő látogató jelent meg, ebből 7 472 815 fő (92%) kifejezetten a közművelődési intézményrendszer programjait látogatta. Havi lebontásban közel 623 ezer látogatóról beszélhetünk.

A rögzítés, illetve az elektronikus jóváhagyás fázisában folyamatosan figyeltük és pontosítottuk a megkérdőjelezhető adatokat, de ilyen nagy adathalmaz esetében nehezen valósítható meg a teljes körű ellenőrzés.

Minden statisztikai elemzés akkor lehet teljes, ha értelmezhető és valósághű adatok birtokában készül, ezért változatlanul rendkívül fontosnak tartjuk a hiteles, pontos adatközlést.

A hiteles adatokra épülő, széleskörű statisztikai elemzés viszonyítási alapot teremthet a Pest Megyei Közművelődési Intézet, valamint a települési önkormányzatok és intézményeik számára közösségeik művelődési tevékenységének értékeléséhez és fejlesztéséhez.

Reméljük, hogy jelen tanulmányunk az adatszolgáltatók számára használható segítséget nyújt majd, és hozzájárul közművelődési folyamataik továbbgondolásához, munkájuk további sikeréhez. ■

A Nemzeti Kulturális Alap Bizottságának középtávú stratégiája

JANKOVICS MARCELL, A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

„A Nemzeti Kulturális Alap létezése óta támogatta a rá vonatkozó törvényben meghatározott kulturális célokat. Az Alap pénzforgása a 17 éves működése során tendenciájában folyamatosan növekedett, mára már meghaladja a tízmilliárd forintot.

Ilyen összegű forrás célirányos felhasználása koordinációt, még inkább stratégiát igényel. Visszatekintve a létesítés óta eltelt időszakra az Alapnak írott stratégiája 1998–2002 közötti időszakban volt.

Minden változik. Kétszer ugyanabba a folyóba nem léphetünk. Ez igaz, de a folyó mai külleme, vízének hozama, állapota sok tekintetben azonos a réggel. A hasonlat az 1998-as és a mai NKA-ra vonatkoztatva is igaz. Az akkori stratégia alapjai ma is érvényesek, a szükséges változtatásokat azonban a megváltozott körülmények miatt meg kell tenni.”

A startégia teljes szövege a www.pmkult.hu oldalon, a Hírek menüpont alatt olvasható. ■

Következő számunk tartalmából

- A balatonszemesi konferenciáról
- Beszélgetés Tóthné Klagyivik Ágnessel
- Népművelők a rászorulóért
- Kitüntetett népművészeink – Gyenes Tamás

Megújult a kultúra háza Csomádon

SALAMONNÉ SINKÓ MÁRIA CSOMÁD MŰVELŐDÉSI HÁZ VEZETŐ

Csomád a gödöllői dombvidék lábánál fekszik, a fővárostól 25 km-re. Budapest–Fót–Veresegyház megközelítésével juthatunk el a közel 1500 lelkes barátságos kisközségbe.

A honfoglaláskor már létezett Csanád, a mai Csomád, 1219-ben fordult elő először SUNAD alakban. Anonymus 1280 körül írt munkájában, a Gesta Hungarorumban Csanád vezér nevét szintén SUNAD-nak írja, olvasva: CSUNAD.

A török bosszúja

Az 1520-as évek elején, a reformáció hatására a falu lakossága evangélikus vallású lett. 1546 körül egy legenda keletkezett a falu teljes elpusztításáról. E szerint az itt állomásozó török csapatok vezérének fia beleszeretett a csomádi evangélikus pap leányába, és feleségül kérte. A lelkész szóban ígéretet tett a házasságra. Kitérték a menyegző napját, folytak az előkészületek. A lakodalmat megelőző éjszakán azonban a lelkész családjával együtt elmenekült Csomádról. Lánya nem lett felesége a hódító, pogány vezér fiának, aki éktelen haragjában beváltotta ígéretét, és teljesen fölégette a települést. Az 1546-os török adóösszeírásban Csomád már nem szerepel, 1559-ben pedig pusztá, elhagyott helyként említik. Ettől az időtől kezdve közel 200 évig lakatlan.

1711-ben tizenegy jobbágy telepedett le a Hont megyei Klasszitáról, a Veszprém megyei Iszkáról és Tapolcsányról, ők alapították a községet. 1729 után a betelepítés vegyesen történt, de többségében szlovák ajkú telepésekkel. A község neve ekkor már Csomád volt. 1760-ban Csomádon már 553 ember élt. 1742-től indult az iskolai oktatás szlovák nyelven. 1810 júniusában a falu újra elpusztult, a tűz martaléka lett, csupán hat ház és az iskola maradt meg. Majd néhány év múlva magyar családok költöztek a szlovák ajkú telepések közé.

Közösségi élet ma

A történelem viharai még többször megtépázták, de fennmaradt, s az utóbbi évtizedekben fejlődésnek indult. Ma minden utcája aszfaltos, víz-, villany- és csatornaháló-

zata kiépült. Modern, a 21. század elvárásainak megfelelő óvodája, iskolája van. A Művelődési Házat, a Könyvtárat, a Falumúzeumot pedig idén szeptemberben adták át.

A felújítási munkát 2010. január 25-én kezdték meg. Az Új Magyarország programon nyert támogatással valósult meg a beruházás, közel 90 millió forintot kapott az önkormányzat. A hazai viszonyokhoz képest rendkívül gyorsan elkészült a bővítés és felújítás a kivitelező HARKON cég jóvoltából. Szép ünnepség keretében 2010. szeptember 25-én adta át az önkormányzat az épületet a település közösségének, Művelődési Házzal, Könyvtárral és Falumúzeummal lettünk gazdagabbak.

A Csomádi Kultúrház az 1960-as években épült, s most, 50 év elteltével kívül-belül megújulhatott. Így már ez az intézmény is megfelel a 21. század elvárásainak. A felújítás során az épület kiegészült egy üvegtetős kiállító térrel, előadó teremmel, tárgyalóval, bővült a könyvtár galériája és olvasó tere, korszerű fűtése lett, udvarát és a homlokzatát is rendbe tették.

Az utóbbi évtizedben jelentős változás következett be a település kulturális életében. A kultúra egyetemes, nemzeti és helyi értékei megjelennek ünnepeinken, tervezünk író-olvasó találkozókat, kamara színházi előadásokat. Saját programjaink mellett a házban különböző csoportok működnek, a legkisebbek számára szervezünk zenebölcsit, ugró-bugri tornát, ovis néptáncot, gyógytornát, s a többi korosztálynak is különféle foglalkozásokat kínálunk, népszerűek például a küzdősportok, s van tánc is.

A művelődési ház és könyvtár együttműködik az óvodával és az iskolával. Jelentős a civil szervezetek tevékenysége is: Nyugdíjas Klub, Fialka Hagyományörző Egyesület, Harmadik Életkezdet Klub, Polgárörtség, a Családsegítő és Gyermekegészségügyi Szolgálat, az evangélikus gyülekezet – minden szervezetben szép számmal vesznek részt a lakosok.

Testvértelepülésünk Nagyborsa (Hrubáborsa), akikkel évről évre nagy ünnepség keretében találkozunk. A mi településünknek is a legnagyobb, legnépszerűbb rendezvénye a falunap. Mozgósít kicsiket és nagyokat, közösségben tart egymással. Elődeink mindennapi kultúrája természetes módon öröklődött apáról fiúra. Rend uralkodott lelkükben, rend vette őket körül. Ezt a harmóniát nem találjuk ma, de a kultúra szolgálatában állva meg tudunk menteni belőle valamit, és a megváltozott igényekhez igazítva fejleszteni is tudjuk. Erre törekszünk Csomádon is, mert fontosnak tartjuk a közművelődési munkában is Márai gondolatát, miszerint „Minden napba belecsempészheted magad egy könyv igazságának negyedórás élményével, valamilyen homályos fogalom megismerésének kielégülésével, környezeted vizsgálásával, vagy felderítésével. Az élet gazdagabb lesz, ünnepibb és emberibb, ha megtöltöd a hétköznapok néhány percét a rendkívülivel, az emberivel, a jóindulatúval és az udvariassal, tehát az ünneppel.” ■

FOTÓ: SINKÓ MÁRIA

Pest megyei versmondó nap

„A lépcsőfokok”

A bágadt, őszi napsütésben szeptember utolsó szombatján lelket ragyogtató költeményeket hallgathattak a versbarátok a Megyeházán. A lelkes versmondók, összesen 32-en és hűséges kísérőik majd egy teljes napon át voltak együtt, versközlőben. A találkozóra 14 éves kortól jelentkeztek, a korelnők, hárman, 85 és 86 évesek voltak.

A versmondókat Szádváriné Kiss Mária, a Pest Megyei Közművelődési Intézet főtanácsosa köszöntötte, aki Illyés Gyula: Az éden elvesztése című művéből idézett, utalva a versmondás értékörző, közösséget formáló jelentőségére.

A versmondók jobbra a 19–20. századi magyar költészet alkotásaiból választottak, szinte mindenki a korának megfelelően.

Az elhangzó előadásokat kiváló szakmai zsűri értékelt: Benke Éva ny. főiskolai docens, Radnóti-díjas, Tóth Zsóka előadóművész, az MMIKL főosztályvezetője, Tóth Zsuzsanna, az MMIKL munkatársa. Ők választották ki a helyezetteket és az Illyés Gyula Országos Vers- és Prózamondó versenyre továbbjutókat. A rendezvényen részt vettek olyan budapesti versmondók is, akik az országos megmérettetés válogatójára jelentkeztek.

A komoly értékelésnek köszönhetően egész napossá vált a rendezvény, ugyanis az elsőnek választott versek előadása után a zsűri vette át a szót, és egyenként elemezte az elhangzott produkciókat. A rögtönzött szakmai továbbképzést egy új versmondó azzal a mondattal köszönte meg, hogy ő még ilyen alapos értékelést, ilyen szakszerű bírálatot soha, sehol nem kapott. A rendszeres résztvevők „csak” egyszerűen hagyományról beszéltek, hiszen ők évek óta tapasztalják mindezt. A nap záró eredményhirdetésén pedig a köszöntő szavakat felidézve a zsűri szintén Illyés lírai oratóriumára, Az éden elvesztésére utalt azzal, hogy a jóért való küzdelemben talán több lépcsőfok is, amit versmondók, szakemberek, szervezők megtettek a Pest megyei versmondó napon, mert „Kettőt sem kell lépnünk, s az a rossz, az ő ellenség ott van./Hogy legyűrjük. Hogy emelkedjünk.../Igen, innen is torkon érhetjük a rosszat. Ráuszíthatjuk a jót.”

Eredmények: 1. helyezett Jánosi Márton, 2. Mosonyi György, 3. Salamon Klára, különdíjas és továbbjutó Valentynik Anna, Szabó Márta, Tóth Benedek Ernő és a harmadik helyezett Salamon Klára.

Versmondók közelről

Szabó Márta és Jánosi Márton is pódium szereplése kezdetének, első fellépései között tartja számon a Pest megyei versmondó napot.

Jánosi Márton kétgyermekes édesapa, Szentendrén él. Náluk, a családban „közel a színpad”, hiszen két testvére színész. A bölcsész végzettségű fiatalember 2006-ban szerepelt először a Pest Megyei Közművelődési Intézet versünnepén. „Olyan munkahelyen dolgoztam ekkor, ami a humán érdeklődésemet nem elégítette ki, ezért kerestem fórumot, ahol ilyesmivel foglalkozhatok” – meséli a pódiumszereplései kezdetéről. Márton gyerekként is szívesen mondott verset, s öt éve sok-sok versenyen szerepelt, többször előkelő eredményeket ért el. Idén a Pest megyei versmondó nap első helyezettje lett. Már Szentendrén is ismerik, a városi ünnepek rendszeres szereplője, konferál, verset mond, sőt, önálló műsorral is bemutatkozott. Lelkesen jár a sashalmi versműhelybe, ahol Szódy Szilárd irányításával folyik a műhelymunka. Márton elkötelezett a versmondás iránt, mert nemcsak előadóként, de versmondó versenyek szervezőjeként is igyekszik tenni a műfaj népszerűbbé válásáért.

Szabó Márta először vett részt a Pest megyei versmondó napon, ami egyben első megmérettetései egyike volt. Különdíjat kapott, továbbjutott az országos Illyés Gyula Versmondó Versenyre, s a találkozó korelnője volt. Jóval túl a nyolcadik ikcsen, mint mondja, mindent kicsit megkésve kezdett el. Noha a vers örök szerelem számára, még egy éve sincs, hogy közönség előtt is szerepel. Egyébként jogosítványt is csak 60 évesen szerzett, 72 évesen vett magának egy robogót, s 82 évesen tanulta meg a számítógépet kezelni. A második világégést, az amerikai hadifogságot (férje vadászpilóta volt, a légierőknél szolgált), a kommunizmus időszakát megélt asszony egész életét végigkísérték a versek. Szeretettel emlékezik Lili néniére, gimnáziumi magyar tanárára, akitől sok-sok minden mellett tanult verset mondani is. Például második lánya születése előtti nap is még másolt verset kedves füzetébe. Márta tavasszal fedezte föl a XI. kerületben a 60+ mozgalmat, ahol – többek között – irodalmi délutánokat szerveznek a kerületi idősek otthonába. Ennek kapcsán minden pénteken verset mond az időseknek. Jelenleg legfőbb vágya, hogy kapjon egy laptopot és mobil internetet, hogyha a

300 négyesegyes szentendrei telkén tevékenykedik, akkor is kapcsolatba kerülhessen a nagyvilággal.

Szabó Márta tiszta, sallangmentes előadása mindenkit magával ragadott a versünnepén, ahogy nagy élményként hallgattuk Takács Józsefnét, Vera nénit is, aki csak néhány hónappal fiatalabb Mártánál és Mosonyi Györgyöt, aki pedig 85 évesen még mindig erős, férfias lendülettel tolmácsolta Ady hazafias verseit. Lelkesedésük példa lehet az ifjabb nemzedékek számára is. ■
(Szöveg: A szerk., fotó: Varga Zsuzsa)

„Mindig van másik út, ha az egyik nem sikerül”

Beszélgetés Palásti Bélával

SZÁDVÁRINÉ KISS MÁRIA

színt vitt a művelődési központ, és intézményvezetője évekre előre tervez ma is.

– Nagyon sérülékeny ez a terület jelenleg is, hisz a mi tevékenységünk jelentős része a művészetek és a nézők közti keskeny rést tölti ki. Azt gondolom, hogy katalizátornak kell maradnunk, mert eddig is olyan folyamatokat tudtunk generálni, amire más intézmények nem képesek. Gondolok itt a nyelviskolákra, számítástechnikai ismeretek elsajátítására, de régebbi példaként említhetném a diszkó korszakot is, ma is érvényes példa: a helyi közösségek aktíválásában is kiemelt szerepünk van.

– **Te is rengeteg civil szervezetben dolgozol. Tudatosan keresed ennek a lehetőségét vagy az éppen aktuális helyzet hozza számodra?**

– Azt hiszem, a közösségi szemléletem a sportoló múltamban gyökerezik: tíz éves koromtól húsz évig egyesületben, versenyszerűen atlétizáltam. Teljesen véletlenül jutottam a versenysportba, de hűségesen kitartottam. Miután 15 évesen Szolnok megye bajnoka lettem hármassugrásban úgy, hogy akkor ugrottam először életemben, a Szolnoki MÁV csapatába kerültem.

A heti edzések mellett középiskolás koromban jártam a szolnoki színéstudióba, ami non-profit szervezetként, Stúdió Színház néven működött a 70-es, 80-as években. Kiváló közösség alakult itt is, többek között Montágh Imre, Dölle Zsolt, Duró Győző tanított. A PMKIK-ben, a mostani nevén PMKI-ben 1984-ben elvégeztem egy színjátszó-rendező tanfolyamot, akkor még Szentendrén, Keleti István, Máté Lajos, Uray György mestereknél.

Abonyban laktam még ekkor, és két színjátszó csoportban is részt vettem, egyikben játszottam, a másikat veztettem. A tanítóképzőn szintén szerveztem színjátszó csoportot, és honismereti szakkörvezetői tanfolyamra jártam. Minden tevékenységem a civil közösségi élet körül forgott.

A vasúti csomópontokban, és ahol még járműjavító műhely üzemelt egykor, 24 helyen az országban, ma is egyesületi keretek között működik a közművelődési intézmény. Pest megyében Dunakeszin a VOKE József Attila Művelődési Központ tartozik ehhez a szervezeti formához. Igazgatója 12 éve Palásti Béla, aki október 23-án országos szakmai elismerésben részesült, Wlassics Gyula-díjat vett át. A 20 éve a közművelődésben dolgozó szakember évekként elzárta azt gondolta, hogy eltűnik ez a szakma, ugyanakkor Dunakeszi kulturális életébe évről évre új

Amikor megpályáztam a zsámboki művelődési ház vezetését, akkor már szakmai tudatossággal is törekedtem a közösségek építésére.

– **Mikor kerültél Zsámbokra?**

– 1990-ben nyertem meg a pályázatot. Előtte Dunakeszin tanítottam rövid ideig, mert a Zsámboki Tanítóképző Főiskolán tanító népművelés-testnevelés specializáció diplomát szereztem.

– **Szinte friss diplomásként máris egy művelődési ház élén találtad magad. Milyen településre érkezted?**

– Zsámbok előtte pár évvel lett önálló település. A 2300 lelkes falu zárt közösség volt, az emberek nagyon szorgalmasan, becsületesen dolgoztak, elsősorban a hajtásos növénytermesztésből éltek. Viszonylag hamar befogadtak, ma is örömmel megyek el egy-egy rendezvényre. Emlékszem, hogy azért küzdenem is kellett, például az Asszonykóruossal. A kezdetben öt-tíz néből álló csoport hűsfős kórusként kapott arany minősítést. Elsőként azonban Egerben, egy versenyen, a fellépésük előtt összevesztünk, mert leszedtettem minden a népviselethez nem illő sallangot róluk, még a karórájukat is levettettem. Persze hamar megbarátkoztunk, miután a zsúri pont az egységes ruházatukat emelte ki.

– **Mekkora intézményt kaptál? Mi lett a feladatod?**

– Egyedül voltam szakember, egy munkatárssal dolgoztunk ketten. A kábeltévé, a könyvtár, a társadalmi ünnepek szervezése tartozott az intézményhez, valamint Dány, Vác-szentlászló, Valkó, Zsámbok eseti kistérségi programjainak koordinálása. Ez utóbbit a gödöllői művelődési központ, ill. Kecskés József igazgató kezdeményezésére végeztük, ugyanis a járások megszűnése ellenére igényelték a települések az együttműködést. A Galga menti települések nagyon összetartottak. 1994-ben létre is jött 35 település közművelődési szakembereinek munkája révén a Gödöllő és Környéke Turisztikai Egyesület.

– **Zsámbokon laktatok, két gyermeketek is ott született. S ha jól tudom, önkormányzati képviselő is voltál.**

– 1994 és 98 között választottak be a képviselő-testületbe a legmagasabb szavazati aránnyal. Ekkor a helyi Gazdakör, amelynek az alapításában is részt vettem, polgármesternek is indított. Már örülök, hogy nem nyertem, a civil szervezetek munkájában így jobban részt tudtam venni.

– **Mi az, amire a legszívesebben emlékszel vissza a Zsámbokon töltött nyolcéves szakmai munkád során, sikerek, eredmények?**

– A már említett asszonykórus mellett például a Kacó Gyermekek Néptáncsoport sikereire, a gyerek néptáncsoportunk ekkor lett Aranykender Díjas. A Zsámboki Népi Együttes, amelyben egy ideig én is táncoltam, 1996-ban elnyerte Magyarország turisztikai emblémájának használati jogát. Ebből az alkalomból készült angol-német-francia nyelven egy prospektus, amely bemutatta Zsámbok

turisztikai látványosságát, a Zsámboki Lakodalmast. Kiadtuk Zsámbok máig egyetlen hangzó anyagát, „Zsámbok felett” címmel, amely a lakodalmas keresztmetszete és egy, a civil közösségeket tartalmazó összeállítás. Megjelentettük a Zsámboki hízmésmintákat... Zsámbok különleges kistelepülés, a hely szelleme szinte minden évben életre hívott valami maradandót. Ugyanakkor éreztem már azt is, hogy kinőttem a zsámboki házat.

– **1998-ban megpályáztad Dunakeszin a művelődési házat, s vissza is költöztetek feleséged lakhelyére. Mennyire különbözik Zsámbok és Dunakeszi, az önkormányzati intézmény és az egyesületi működtetésű ház?**

– Dunakeszi lakossága 1998-ban 28 ezer fő volt, míg ma negyvenezer lelket számlál. Óriási volt a különbség a két település között, és az elmúlt 12 évben maga Dunakeszi is rengeteget változott. A művelődési központ 1926-ban a Magyarország Dal- és Önképző Egyesület működésével nyílt meg, együtt a járműjavító üzem elindításával. A Klebesberg-féle kultúrpolitikai koncepció alapján létesült, azaz ahol az emberek dolgoznak, ott tudjanak tanulni, lakni, vásárolni, vallásukat gyakorolni, kapcsolódni. Így a művelődési központ épületét az általános iskola, a középiskola, a gyár, a templom fogja körül. A járműjavító munkatársaiból alakult a MÁV Magyarország Férfikar is, amelyben, 1942-ben például, amikor Rajter Lajos, a pozsonyi rádió főszerkesztője volt a karnagya, 150-en énekeltek. Tradicionálisan hosszú életű csoportok működnek itt: a fúvószenekar 80 éves (ekkor a Dunakeszi Fúvószenekari egyesületbe tömörültek), 50 éves a Pinceszínház, ma Uray György Színház, 35 éves a nyugdíjas klub, s ugyanennyi a formációs táncklub is. Dunakeszin nyolcfős csapattal dolgozom, közülük öten szakmai munkatársak. Nincs helyettesem, titkárnőm, asszisztensem, van ellenben rengeteg munkám és nagy szám... (Nevet)

– **Mi az, ami a legnagyobb feladat a művelődési központ működtetésében?**

– Az anyagi háttér előteremtése. A központ teljes működését az állami támogatásból, a városi finanszírozásból, a pályázatokon nyert összegekből és egyéb saját bevételekből biztosítjuk. Az intézmény a Vasutasok Országos Közművelődési és Szabadidő Egyesülete (VOKE) közhasznú szervezet önálló jogi személyiségű szervezeti egysége, önálló gazdálkodással. A VOKE az én munkáltatóm, az intézmény tulajdonosa a MÁV Zrt. Az éves állami támogatást a fő egyesülettől, a TEMI-től (Területi és Munkahelyi Intézmények Egyesülete) kapjuk, idén ez 15,8 millió Ft, a városi 5-7 milliós támogatás csupán a költségvetésünk 15%-a. Ez utóbbi közel sem áll arányban azzal, hogy ma már a negyvenezer fős település közművelődési feladatait látjuk el. Sajnos, ezt kudarcként éltem meg a nyolcéves önkormányzati képviselői munkámban is.

– **Teher alatt nő a pálma... Jól gondolom?**

– Valóban, a kesergéssel nem megyünk semmire. Hiszem, hogy mindig van másik út, hogyha az egyik nem sikerül. Éjjel nappal pályázunk, s majd mindegyiket én is írom. Megnyertünk például egy 28 milliós TÁMOP pályázatot, ami egy újabb lábat adhat a háznak akkreditált intézmény révén, hosszabb távon gondolkodhatunk a felnőttoktatásban, de a szakmunkásképzésben is, amely megvalósítása újabb pályázatok írásával történhet.

– **Milyen kitörési pontokat látsz még a művelődési központ számára?**

– Három fontos irányba lehetne elindulnunk. Ebből egyiket említettem, a felnőttképzést, amelyben akár igazi szakmunkásképzést is fővállalhatnánk. A másik egy 150 fős állandó színház életre hívása. Úgy gondolom, hogy ekkora város üzleti alapon el tudna tartani egy kis színházat, még az építéshez kell muníció, remélem, a segítség sem marad el, de a pályázatok is támogathatják. A háttérre ennek is adott, színészek, színjátszó csoportok már magas színvonalon működnek Dunakeszin. A harmadik lehetőségét egy szociális alapokon működő időskori ellátó rendszerben látom, ami a nagyszámú nyugdíjas korosztály problémáival foglalkozik, számára teremthet értelmes elfoglaltságot. Egyébként Dunakeszin működik az ország legnépesebb nyugdíjas klubja 500 taggal, kiváló vezetőkkel.

– **Idén a VOKE is elismerte a munkádat, megkaptad a Vasutas Kultúráért Díjat.**

– Mindkét szakmai díj óriási elismerés, az ember a szakma megbecsülését érezheti benne, de nagy felelősség is. Számomra azt jelenti, hogy nem szabad rosszabbul dolgozni, a kitüntetettnek példaként kell állnia a szakmában a díj átvétele után. ■

Segítségkérés

SAJÓ ATTILA ELNÖK, MAGYAR NÉPMŰVELŐK EGYESÜLETE

A Magyar Népművelők Egyesülete (MNE) XXVII. Vándorgyűlésén, Szombathelyen a Népművelők Hajdú-Bihar Megyei Egyesülete kezdeményezésére felhívással fordult minden művelődési és közösségi házhoz, hogy a vörös iszap katasztrófa által okozott károk enyhítésére és az újjáépítés támogatására **2010. november 11-14. között a REKULT projekt keretében** – megmutatva a társadalomnak a kulturális szakma összefogó erejét is – szervezzenek olyan rendezvényeket, amelyek bevételei az újjáépítést szolgálják.

Kérjük, hogy a felajánlott pénzüsségeket az MNE alábbi számlaszámára utalják: 11701004 - 20237684

Az MNE a befolyt pénzüsséget a Magyar Kármentő Alapba fizeti be.

Kérjük a résztvevő intézményeket, szervezeteket, hogy a mane.hu honlapon található (vagy www.pmkult.hu oldalon lévő) Regisztrációs lap kitöltésével és elektronikusan a mane@mane.hu e-mail címre küldésével regisztráljanak, hogy követni tudjuk az eseményeket!

A REKULT arculati elemei az egyesület honlapjáról letölthetők (vagy e levél mellékleteként pdf és jpg formátumban megtalálhatók). Kérjük plakátként, szórólapként stb... egységesen ezt használni!

Kérjük a művelődési és közösségi házakat, minél nagyobb számban csatlakozzanak a felhíváshoz, hogy mi is segíthessünk a bajba jutottakon a kultúra segítségével!

A helyi sajtó tájékoztatására csatolunk egy sajtóközleményt is, kérve a szervezőket, hogy juttassák el az érintettekhez. ■

Hírek, információk röviden

Váci Téli Tárlat

Vác Város Önkormányzata és a Madách Imre Művelődési Központ idén is megrendezi a Téli Tárlatot a Madách Imre Művelődési Központ Emeleti Galériájában.

A kiállításra jelentkezhet minden Vácott és környékén élő képző-, fotó- és szobrászművész szakmai szervezetekhez való tartozás(ok)tól függetlenül, az utóbbi években készült friss munkával. Maximum két munkát nyújthatnak be (melyek szélessége ne haladja meg a 120 cm-t)!

A zsűri fenntartja magának a válogatás, esetleges kizsúrizás, és sorozatok megbontásának jogát.

A leadás időpontja: 2010. december 3. vagy 6.

A zsúrizás időpontja: december 8.

A kiállítás megnyitója: 2010. december 11. 16 óra.

További információ: Madách Imre Művelődési Központ 2600, Vác, Dr. Csányi L. krt. 63., titkarsag@mimk.vac.hu, tel.: +36 27 518-204. ■

• • •

A Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztalról

A határon túli magyar közösségek közművelődési tevékenységének mára kialakult az intézményes háttere. A Kárpát-medencei régiókban megalakultak a kisebbségi magyar művelődési intézetek, együttműködésükből előbb egy intézeti hálózat, majd 2008 őszén a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal jött létre. Az intézetek és az együttműködést formalizáló kerekasztal hosszú távon képesek megjeleníteni és szakmailag támogatni az egyes régiókban zajló közművelődési munkát, illetve képviselni a magyar közösségi művelődés egyetemes szempontjait is mint módszertani, kulturális szolgáltató központok, képzőhelyek, információfogadó és terjesztő, valamint pályázati bázisok. Azonos szemléletű és indíttatású szereplői a nemzeti kultúrát közvetítő intézményrendszernek.

A kerekasztal tevékenységét magyarországi intézmények és szervezetek koordinálják, illetve erősítik, így a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, a Hagyományok Háza, az Égtáj Programiroda, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága is. Bővebben: <http://rokka.hu> ■

• • •

Fotópályázat – 2010

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti lektorátus harmadik alkalommal hirdeti meg nemzetiségi fotópályázatát „Nemzetiségeink múltja és jelene” címmel.

A kiállításra kerülő képeket az Intézet munkatársaiból és az adott nemzetiség szakembereiből létrehozandó szakmai zsűri választja ki. A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus a zsűrizett pályázati anyagból vándorkiállításokat és fotóalbum létrehozását is tervezi.

A pályázóknak nevezési díjat nem kell fizetni.

Kiállítási naptár:

A fotók beküldésének határideje: 2009. november 30.

Zsúrizás: 2010. január 20.

Értesítés a zsúrizás eredményéről: 2010. február 28.

A kiállítás tervezett megnyitója: 2010. március

Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátusban, 1011 Bp., Corvin tér 8.

Bővebb információ: Lukács Mária, Halász Katalin, tel.: +36 1 225-6043; tel/fax: +36 1 225-6041; e-mail: lukacsm@mmikl.hu, halaszkat@mmikl.hu. A pályázati kiírás anyaga letölthető a www.erikanet.hu honlapról. ■

• • •

Gazdasági vezetés és államháztartási ismeretek képzés
Tájékoztatjuk az érdeklődőket, hogy betelt a november 18-án induló a Gazdasági, vezetési és államháztartási ismeretek közművelődési intézményvezetőknek elnevezésű akkreditált képzés.

A tervek szerint 2011 februárjában tudunk újabb tanfolyami csoportot indítani. Kérjük, figyeljék az Erikanet szakmai híroldalát és a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus honlapját. Bővebb információ: Hegedűs Katalintól kérhető, www.mmikl.hu ■

• • •

Pályázat civil szervezetek partnerségét segítő projektek támogatására

Az Európai Bizottság pályázatot hirdet Az önkéntesség európai éve 2011 keretében szervezendő projektek támogatására. (on-the-move)

Bővebb információ: http://www.kulturpont.hu/content.php?hle_id=25925 ■

• • •

Liszt-év

Liszt Ferenc születésének kétszázadik, halálának 125. évfordulója lesz 2011-ben.

A Liszt-év keretében Magyarországon és a világ számos országában mutatják be műveit. A bicentenárium a Nemzeti Filharmonikusok nyitóhangversenyével kezdődik januárban Kocsis Zoltán vezényletével, júniusban a Miskolci Nemzetközi Operafesztiválon mutatják be a Don Sanche-t, Liszt egyetlen operáját. Liszt Ferenc születésnapján pedig a World Liszt Day keretében a világ több koncerttermében csendül majd fel egyszerre a Krisztus című oratórium Párizstól Szöulig. Az ünnepi év tematika szerint öt részre bontható: Liszt, az ünnepe világsztár, a zongora virtuóz, a magyar világpolgár, a keresztény gondolkodó, valamint a zenepedagógus. ■

• • •

XV. Országos Népművészeti Kiállítás

A Hagyományok Háza, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, a Népművészeti Egyesületek Szövetsége és a Néprajzi Múzeum szervezésében 2010. október 29-én nyílt meg a Magyar Néprajzi Múzeumban a XV. Országos Népművészeti Kiállítás. **A kiállítás 2011. március 27-ig tekinthető meg.** ■

Fehér hímzés és subrika régen és ma

Hímző-szövő tábor Szadán

DULAI SÁNDORNÉ EGYESÜLETVEZETŐ

Munka a pajtában

„A három párkafotó”

A Népi Mesterségek Pest Megyei Egyesülete célja a nemzeti, a megyei népművészeti tárgykultúra támogatása, képviselése és a jelen kor alkotóinak segítése. Szervezetünk idén hetedik alkalommal rendezte meg nyári hímző-szövő táborát 2010. augusztus 2. és 7. között.

Most a fehérhímzés mellett a subrika felhasználásának lehetőségei a mai öltözetben volt az egyik témánk, a másik pedig, hogy miképpen alkalmazhatók a régi viseletre jellemző díszítmények, formák. A különböző tájakhoz kötődő alkotók, kézművesek, népművészek, pedagógusok és érdeklődő fiatalok számára gyakorlati tanítás, elmélyült alkotómunka folyik, és lehetőséget biztosítunk a tervezésre is.

A nemrég megnyílt tájház most felújított Nyitott Műhelyében rendeztük a táborot, ahol lehetőség nyílt akár a szabadban vagy a pajtában dolgozni. Ezt a teret főleg a szövők használták, jól elfértek a keretek, fonalak, szükséges eszközök.

Az első napon érdekes előadást hallgattunk a Galgamente néprajzról, történetéről, a fehérhímzés kialakulásáról. A helyi minták gyűjtésére, rajzolására, a tavalyi munkáink megmutatására az újonnan nyílt tájházban kínálkozott lehetőség.

A subrikáról Fischer Józsefné népi iparművész oktató tartott előadást, aki Gyöngyösről érkezett. Beszéltünk a népi öltözködés mai lehetőségeiről, a ma is elkészíthető, használható, divatos ruhadarabokról, azok díszítéséről, a megfelelő anyag kiválasztásáról. Az ing készítése mellett döntöttünk, hiszen ez egy hét alatt kivitelezhető annyira, hogy otthon be tudjuk fejezni a munkát. Az alapanyag kiválasztása után a szabásminta elkészítése következett, majd megterveztük a megfelelő díszítést, mintát. Mivel nem mindenki tud varrógéppel dolgozni, hívtunk olyan segítséget, aki a legfontosabb részeket összevarrta, hogy a megfelelő díszítést rá lehessen tenni az anyagra, és ezután lehetett a hímzéshez, subrikához fogni, kinek melyik készült korábban. Mivel ezek aprólékos dolgok, több napot

vettek igénybe, de így mindannyian úgy vittük haza a darabjainkat, hogy otthon már be tudjuk fejezni.

A különböző technikák gyakorlására, illetve új technikák megismerésére is sort kerítettünk. Mindenki a saját tudásszintjének megfelelően haladt a munkákban.

Miklósfalvi Györgyi jóvoltából egyik nap készíthettünk levendulából buzogányt. Az egyes munkadarabok megtervezése, illetve a különböző technikák egyidejű jelenléte, az eszközök sokszínűsége és a lehetőségek végtelen variációja élményekben gazdaggá tette az együtt töltött napokat.

A szakmai kirándulásunkat a szakadó eső hiúsította meg, de bepótoltuk. Egy hét múlva mentünk el Mátrarecskére és Recskre, a tájházba, ahol hímzők és szövők egyaránt sok-sok ismeretet, ötletet találtak, kaptak, ahogy az egész táborunk is sokat segített a szakmai fejlődésünkben, és erősítette közösségi összetartozásunkat.

Úgy búcsúztunk egymástól, hogy jövőre megint találkozunk. Terveink szerint 2011-ben a keresztiszemes hímzés lesz a fő téma. A tábor az NKA, NESZ és a Pest Megyei Közművelődési Intézet támogatásával jött létre. ■

FOTÓK: DULAI SÁNDORNÉ

A subrika

A subrika az egyik legelterjedtebb hímzéstechnika. Nemcsak az öltözködésben, hanem a lakás díszítésében is szerepet kapott. Többféle elnevezése is ismeretes: pl.: szálvonás, zsubrika, zsubrikálás, stb. Régen lepedővegeken, oltárterítők szélén, ingek bő ujján, gatyaszáron, kötényeken. Ma: blúzok elején, ujján, ruhák felső részén, lakásdíszítő tárgyakon (párna, falvédő, stb.)

Subrikálással ki lehet emelni egy-egy motívumot. ■

II. Pest Megyei Színhátszó Találkozó

Inárcs, 2010. október 1–2.

GAÁL ANNA

Második alkalommal szervezte meg a Pest Megyei Közművelődési Intézet a nagyrendezvénynek helyet adó Tolnay Lajos Általános Iskolaival és az Inárcsi Színhátszókkal közösen Pest megye színhátszóinak seregszemléjét. A kétnapos programon, melyet Dr. Szűcs Lajos, Pest Megye Közgyűlésének elnöke nyitott meg, közel 200 gyermek, diák, és felnőtt színhátszó lépett fel 11 csoportban.

A színhátszó találkozó a hosszú évek óta hagyományosan megrendezett nyári színhátszótábori másodbemutatókból nőtte ki magát, azzal a nem titkolt céllal, hogy Pest megye színhátszói megismerjék egymás év közbeni munkáját, legsikeresebb gyermek, diák- és felnőtt színhátszó előadásait.

Pénteken délután három Pest megyei csoport évközben készített, és díjazott előadásával indult el a találkozó. A Fóti Figurások diákszínhátszói a Különleges tudakozó című darabot, az Inárcsi Különjárat felnőtt színhátszói a Gyűlölet című előadást, a Reális esély

című művet pedig az ugyancsak inárcsi, nagy múltú KB35 csoport adta elő nagy-nagy sikerrel. Ezen a délutánon és estén elsősorban színhátszók alkották az érdeklődő közönséget.

Szombaton a 2010 nyarán Zamárdiban megrendezett Fodor Mihály Pest Megyei Színhátszó Táborban született darabokat láthatta a külső érdeklődőkkel, hozzátartozókkal kiegészült szépszámú közönség. A nyári táborban már évek óta nyolc csoportban, maximális kihasználtsággal folyik az országosan is példaértékű szakmai munka. Hagyományává vált, hogy az itt bemutatott előadásokat a tanévkezdés utáni hónapban ismét közönség elé visszük. Idén is óriási élményt jelentett színhátszónak, rendezőnek, közönségnek egyaránt ez az újabb nagyszabású találkozás.

Illés Csaba és Illés Árpád találkozóáról készült további képeit honlapunkon, a www.pmkult.hu Galéria menüpont alatt tekinthetik meg, a Rendezvények menüpont alatti beszámolóinkban pedig megismerhetik a bemutatott előadásokat is. ■